Badanie klubów sportowych w Europie – wyniki badań dla praktyków

Integracja strukturalna wybranych grup docelowych w klubach sportowych w Europie

CELE

O czym jest ta broszura?

Niniejsze opracowanie dotyczy **integracji strukturalnej** wybranych grup docelowych w klubach sportowych w Europie. Spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, czy kluby sportowe są rzeczywiście otwarte na wszystkie grupy?

PODSTAWY TEORETYCZNE

Czym jest integracja strukturalna?

Integracja strukturalna jest częścią integracji społecznej. Jeśli pojmujemy integrację społeczną jako proces, integrację strukturalną możemy opisać jako pierwszy krok ➔ **Rys. 1**. Na tym etapie integrację definiujemy po prostu jako formalne członkostwo. W tym kontekście o integracji strukturalnej mówimy zatem, gdy osoby z różnych grup populacyjnych mają zbliżony dostęp do klubów sportowych, a ich poziom uczestnictwa odzwierciedla udział danej grupy w całej populacji.

Jakościowe aspekty integracji w klubach sportowych zostaną omówione w ramach kwestii integracji społeczno-kulturowej oraz społeczno-afektywnej ➔ **Podstawowe fakty dotyczące klubów sportowych nr 4.**

ISTOTA BADANIA

Dlaczego lokalne kluby sportowe powinny interesować się integracją strukturalną?

W licznych społeczno-politycznych deklaracjach, od Europejskiej Karty Sportu (1975/1992) do Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych (2008), społeczne żądanie, aby wszystkie osoby miały dostęp do sportu było wielokrotnie formułowane, a także poparte przez różne organizacje sportowe. Przez dekady, ponadnarodowe organizacje sportowe i federacje sportowe wdrażały liczne programy i projekty mające na celu stworzenie dostępu do sportu różnym grupom docelowym.

Sposób, w jaki starania te mają odzwierciedlenie na poziomie klubowym oraz czy rzeczywiście prowadzą do „otwarcia" sportu dla wszystkich są kwestią, która może stanowić istotną wiedzę dla federacji i klubów sportowych.

.

Aspekty integracji społecznej w klubach sportowych

I. INTEGRACJA STRUKTURALNA

Reprezentacja różnych grup społecznych w porównaniu z ogólną populacją oraz prawa mniejszości do tworzenia klubów sportowych.

Działania klubów sportowych mające na celu poprawę reprezentacji różnych grup społecznych w działalności klubu.

II. INTEGRACJA SPOŁECZNO-KULTUROWA

a.] ASYMILACJA – Stopień, w którym członkowie czują, że znają wartości i normy klubu oraz jego działalność sportową, a także ich postrzegana zdolność do odpowiedniego zachowania.

Wysiłki oraz doświadczane bariery i szanse podejmowane przez członków w celu zrozumienia i opanowania dominujących wartości i norm w klubie oraz jego działalności sportowej.

b.] PLURALIZM - Stopień, w którym członkowie czują, że ich wartości i normy są szanowane przez klub i innych członków.

Starania klubu ukierunkowane na wspieranie atmosfery akceptacji dla osób o różnym pochodzeniu społecznym (atmosfera wielokulturowa).

III. INTEGRACJA SPOŁECZNO-EMOCJONALNA

a.] INTERAKCJA – Stopień, w jakim członkowie odgrywają aktywną rolę w klubie – działalności sportowej, demokratycznie, jako wolontariusze, oraz w życiu społecznym.

W powyższym kontekście, jest to poziom utrzymywania kontaktów towarzyskich z innymi członkami, ich liczba, sposób w jaki członkowie tworzą sieci społeczne czy też wspólnoty oraz zawierają nowe przyjaźnie.

b.] IDENTYFIKACJA - Stopień, w jakim członkowie identyfikują się z klubem oraz czują się z nim i innymi członkami związani emocjonalnie – w odniesieniu do klubu jako całości a także drużyny lub grupy, w której są aktywni.

Rys. 1: Aspekty integracji społecznej w klubach sportowych

METODY BADAŃ

Jak badano integrację strukturalną w klubach sportowych?

W ramach projektu SIVSCE „Społeczna integracja i wolontariat w klubach sportowych w Europie" zbierano dane porównawcze na podstawie przeprowadzonych dwóch potężnych badań sondażowych. W pierwszym wzięło udział ponad 35 tysięcy klubów sportowych z 10 europejskich państw. Drugie z nich było badaniem uzupełniającym, w którym przeprowadzono ankiety pośród ponad 13 tysięcy członków klubów. Członkowie ci należeli do blisko 650 klubów wybranych z pierwszego badania. ➔ **Podstawowe fakty dotyczące klubów sportowych nr 1.**

Pytania dotyczące integracji strukturalnej oparte są na modelu przedstawionym na Rys. 2. Przede wszystkim, przeanalizowano podejście przedstawicieli klubów jak „bardzo otwarty" powinien być klub na różne grupy populacyjne. Po drugie, badano jakimi grupami zainteresowane są kluby i w jaki sposób do nich docierają, oraz, po trzecie, sprawdzono czy kluby rzeczywiście realizują cel reprezentacji tych grup u siebie w zadowalającym stopniu ➔ **Rys. 2.**

Rys. 2: Model oceny – integracja strukturalna

Największą metodologiczną trudność w tym kontekście stanowiło dokładne oszacowanie udziału członków z poszczególnych grup docelowych. W większości przypadków, kluby nie posiadają zróżnicowanych statystyk dotyczących członków poza danymi odnośnie wieku i płci. Informacje o składzie członków klubu oparte są zatem na szacunkach przedstawiciela klubu i nie zawsze jest to oczywiste, że dana osoba należy do jednej ze wspomnianych grup docelowych. Dane należy więc interpretować z odpowiednią uwagą.

WYNIKI

Czy kluby sportowe są zainteresowane oferowaniem zajęć sportowych jak największej liczbie osób?

Kluby sportowe są niezależnymi organizacjami, które, bez względu na ogólną misję społeczną sportu, same decydują, czy oraz w jaki sposób chcą mieć wpływ na zapewnienie dostępu do zajęć sportowych.

W tym kontekście, możemy dokonać rozróżnienia pomiędzy podstawową „otwartością" (każdy, kto chce dołączyć do klubu jest mile widziany) oraz podejściem proaktywnym ze zindywidualizowaną ofertą i środkami dla poszczególnych grup docelowych.

Wyniki badania SIVSCE pokazują, że znaczna część klubów aktywnie działa aby zapewnić ofertę sportową możliwie jak najszerszej liczbie grup. Takie działania deklaruje blisko 70% klubów. Gdy pytano wprost o integrację grup wrażliwych społecznie, odsetki nieznacznie spadają. Niemniej jednak, ponad połowa klubów sportowych twierdzi, że dąży do lepszej integracji tych grup docelowych ➔ **Rys. 3a i 3b.**

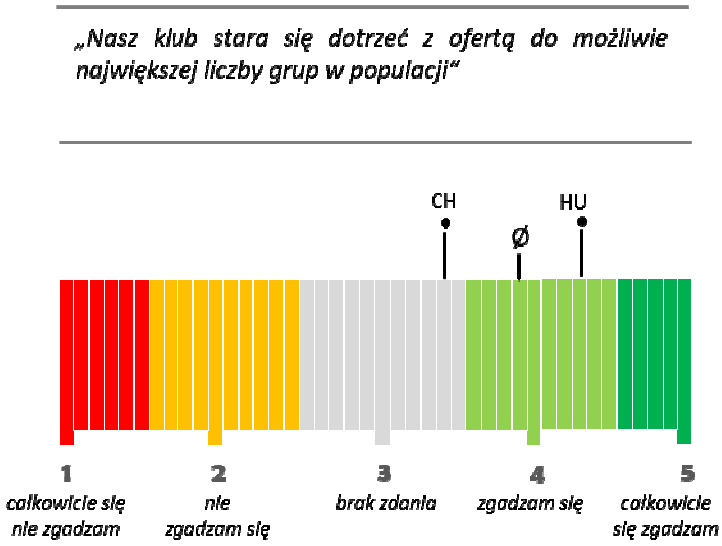

	Śr.
HUN	4,3
ESP	4,2
ENG	4,0
NOR	3,9
RAZEM	**3,8**
NED	3,7
POL	3,7
BEL	3,6
DEN	3,6
GER	3,6
SUI	3,4

Rys. 3a: Nastawienie klubu do integracji strukturalnej

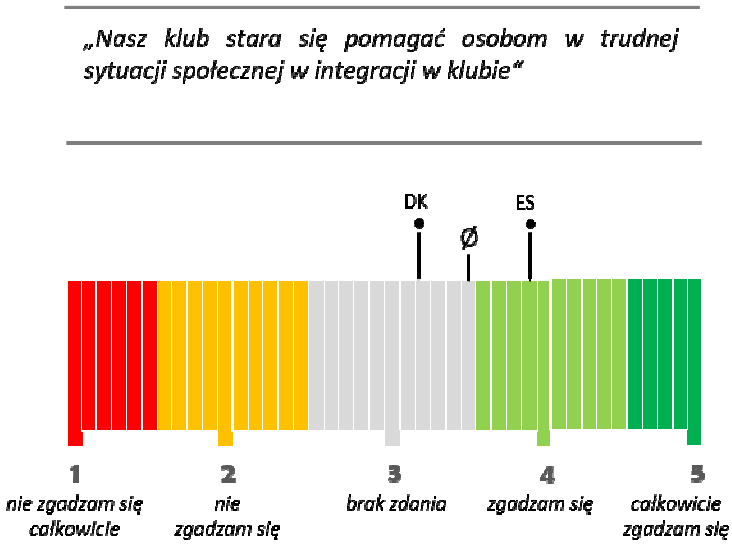

	Śr.
ESP	3,9
HUN	3,7
GER	3,7
RAZEM	**3,5**
POL	3,5
ENG	3,5
NED	3,4
BEL	3,3
NOR	3,2
DEN	3,2
SUI	b.d.

Rys. 3b: Nastawienie klubu do integracji strukturalnej

Które z grup docelowych są wspierane przez ukierunkowane inicjatywy podejmowane przez kluby?

Nie wszystkie kluby stosują ukierunkowane środki do przyciągnięcia członków z różnych grup docelowych. Jednakże, średnio trzy czwarte klubów z badanych państw wdraża taką strategię dla przynajmniej jednej z grup docelowych. Uwagę skupia się głównie na dzieciach, młodych ludziach i osobach o niskich dochodach ➔ Rys. 4. Z drugiej strony, o wiele mniej inicjatyw i ofert klubów dotyczy osób niepełnosprawnych, czy też imigrantów.

Jednakże, różnice w tym zakresie pomiędzy systemami sportowymi są niezwykłe. Podczas gdy specjalne inicjatywy dla poszczególnych grup docelowych są częścią strategii wielu klubów na Węgrzech, w Hiszpanii, Polsce i Niemczech, podejście to jest o wiele mniej powszechne w Danii, Norwegii, Belgii czy Holandii.

Jedynie 15% węgierskich klubów nie podejmuje żadnych inicjatyw dla grup docelowych, podczas gdy odsetek ten w Belgii, Danii i Anglii sięga około 40%.

Dotyczy to szczególnie grup społecznie wrażliwych (tzn. osób niepełnosprawnych, o niskich dochodach czy ze środowisk imigranckich).

„Nasz klub podejmuje specjalne inicjatywy w celu zwiększenia udziału w następujących grupach populacyjnych"

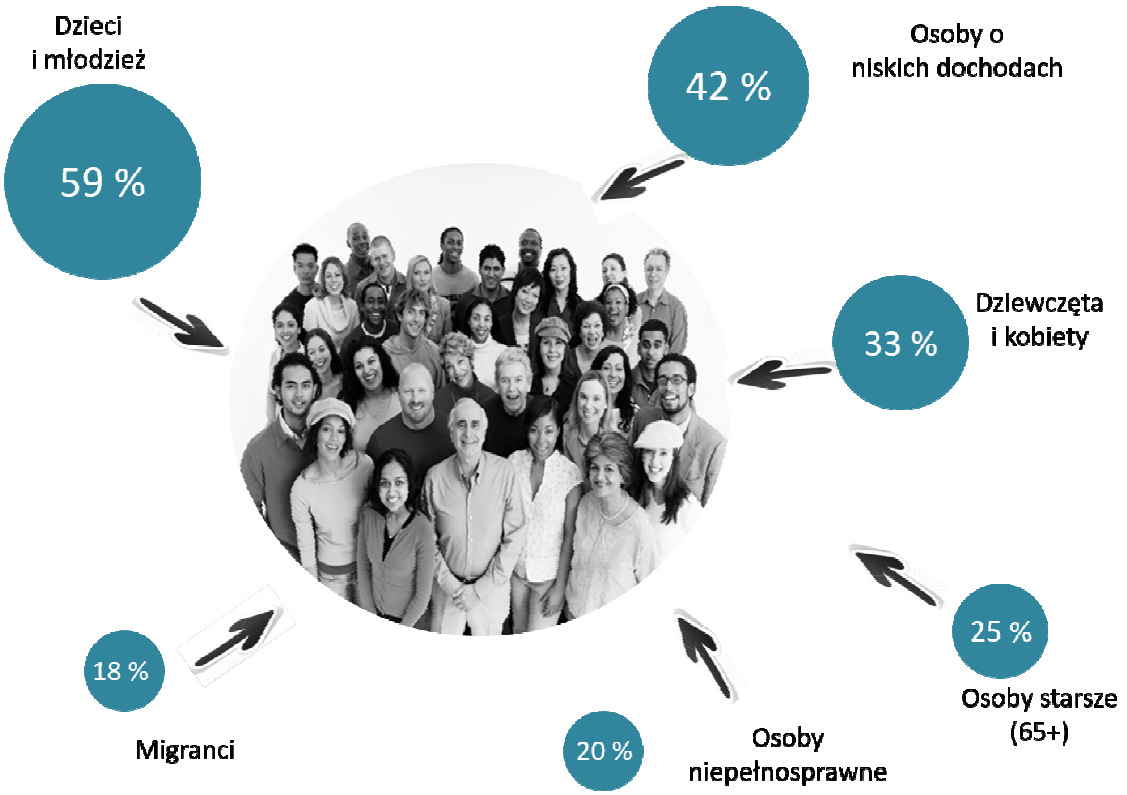

Rys. 4: Grupy docelowe specjalnych inicjatyw podejmowanych w klubach sportowych

Środki stosowane przez kluby różnią się w zależności od tego, do której grupy docelowej są skierowane. Jednakże, strategie integracji poszczególnych grup docelowych różnią się również w zależności od kraju.

Generalnie, najczęściej stosowanymi środkami są specjalne zajęcia sportowe, zmniejszone opłaty członkowskie oraz tworzenie indywidualnych grup lub drużyn, podczas gdy współpraca z organizacjami sportowymi lub lokalnymi władzami jest rzadko wykorzystywana ➔ Rys. 5.

Kluby na Węgrzech, w Niemczech, Polsce i Hiszpanii stosują częściej ukierunkowane narzędzia w porównaniu z innymi państwami europejskimi, podczas gdy np. kluby w Danii wydają się praktycznie nie stosować żadnych inicjatyw skierowanych do grup docelowych.

NAJCZĘŚCIEJ UŻYWANE NARZĘDZIA

1. Specjalne zajęcia sportowe
2. Obniżona składka członkowska
3. Specjalne grupy/drużyny

Rys. 5: Najczęściej stosowane instrumenty dla integracji strukturalnej wybranych grup docelowych

Jak „dobrze" kluby sportowe w Europie realizują integrację strukturalną osób niepełnosprawnych?

- Osoby niepełnosprawne są grupą docelową, która jest najczęściej wykluczona lub zbyt nisko reprezentowana w klubach sportowych. ➔ Rys. 6
- Pomimo że, udział osób niepełnosprawnych we wszystkich badanych krajach jest zbliżony (17-25%), odsetek klubów, w których ta grupa docelowa nie jest reprezentowana różni się w zależności od kraju (25-75%).
- We wszystkich krajach, osoby niepełnosprawne są wykluczone lub niedostatecznie reprezentowane w 9 na 10 klubów.
- W jedynie około 2-6% klubów (prawdopodobnie, klubów wyspecjalizowanych dla osób niepełnosprawnych) liczba osób niepełnosprawnych jest wyższa niż udział tych osób w całej populacji.

Artykuł 30.5 Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych stwierdza prawo osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w aktywności sportowej i rekreacyjnej oraz namawia do zachęcania ich do uczestnictwa w jak najszerszym zakresie

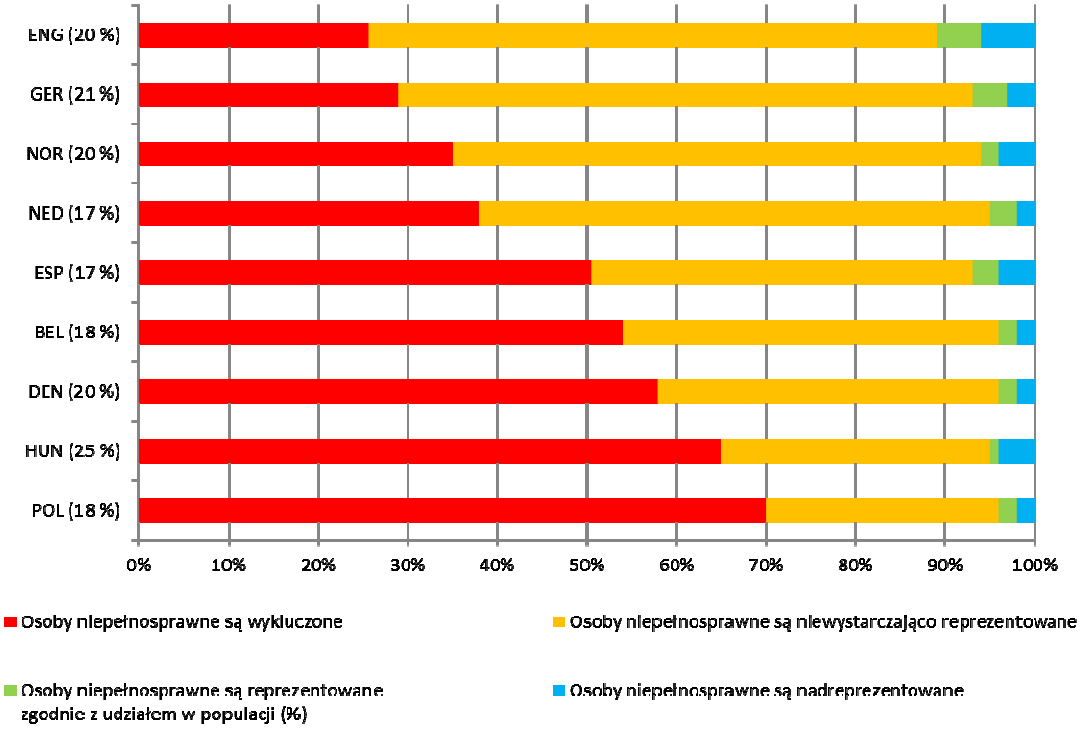

Rys. 6: Integracja strukturalna osób niepełnosprawnych w klubach sportowych w Europie

Jak „dobrze" kluby sportowe w Europie realizują integrację strukturalną migrantów?

- Migranci nie są reprezentowani w przynajmniej jednej piątej klubów we wszystkich badanych państwach, a w większości pozostałych klubów są niedostatecznie reprezentowani. ➔ Rys. 7
- Jedynie w kilku klubach sportowych w Niemczech, Belgii, Anglii i Hiszpanii udział migrantów jest wyższy niż ich udział w populacji.
- Sytuację w Polsce i na Węgrzech należy rozważać osobno z racji tego, że odsetek migrantów w tych krajach jest bardzo niski w całej populacji.

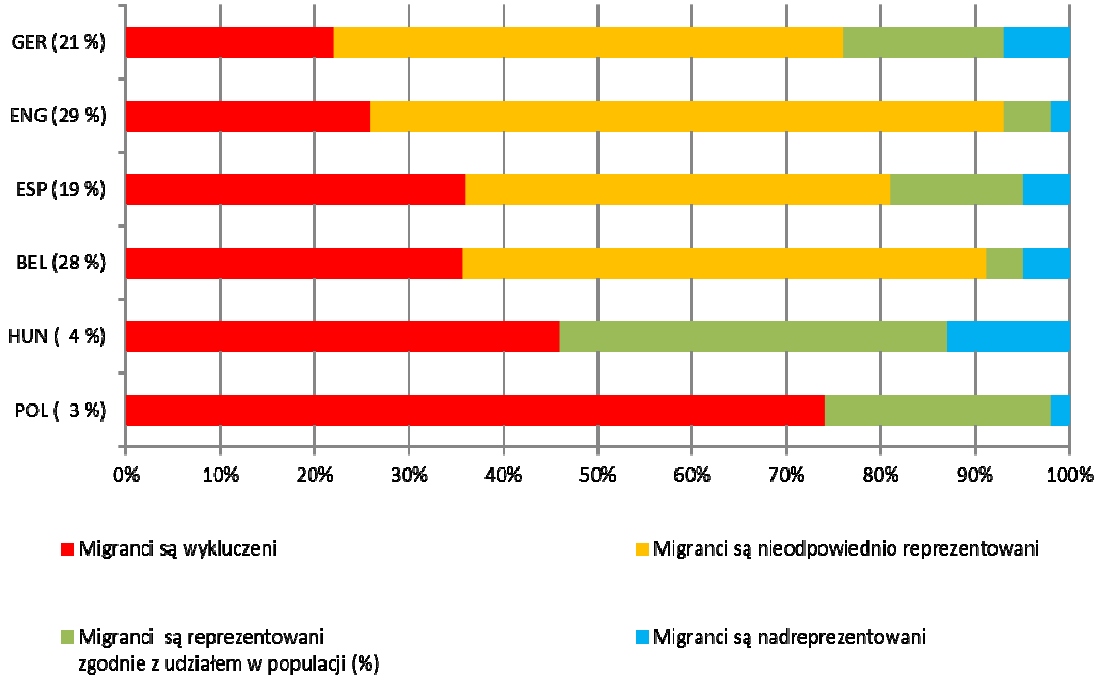

Rys. 7: Integracja strukturalna migrantów w klubach sportowych w Europie

Jak „dobrze" kluby sportowe w Europie realizują integrację strukturalną osób starszych (65+)?

- Szczególnie interesujący obraz wyłania się w odniesieniu do integracji strukturalnej osób starszych. Podczas gdy osoby starsze, podobnie jak inne grupy docelowe, są wykluczone lub niedostatecznie reprezentowane w wielu klubach sportowych w Europie, istnieje również znaczna liczba klubów (szczególnie w Niemczech, Danii i Szwajcarii), gdzie osoby starsze są bardziej reprezentowane w porównaniu do całej populacji. ➔ Rys. 8.

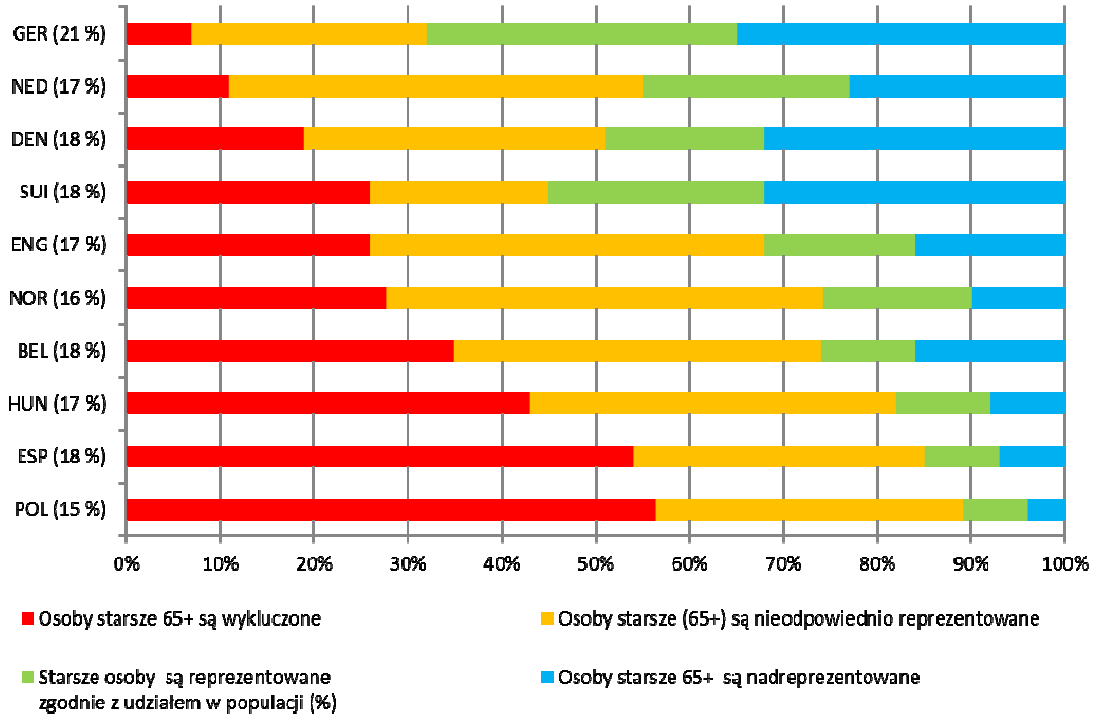

Rys. 8: Integracja strukturalna osób starszych (65+) w klubach sportowych w Europie

Jak „dobrze" kluby sportowe w Europie realizują integrację strukturalną dziewcząt i kobiet?

W ciągu minionych dekad, poziom uczestnictwa dziewcząt i kobiet w sporcie znacznie wzrósł. Pomimo tego, wyniki badań potwierdzają, że wśród członków klubów wciąż więcej jest mężczyzn.

- W trzech czwartych badanych klubów, udział żeńskiej części członków wynosi poniżej 50%.
- W odróżnieniu od powyżej opisanych grup docelowych, dziewczęta i kobiety są całkowicie wykluczone jedynie w nieznacznej liczbie klubów. Jedynie w Belgii, Hiszpanii, Polsce i na Węgrzech, około 10-15% klubów nie posiada żadnych członkiń.
- Jednakże, panie są wyraźnie niedostatecznie reprezentowane w około jednej trzeciej klubów w badanych krajach (tzn. mniej niż 25% wszystkich członków to kobiety).
- Jedynie w blisko 10% klubów panie stanowią wyraźną większość (powyżej 75%).

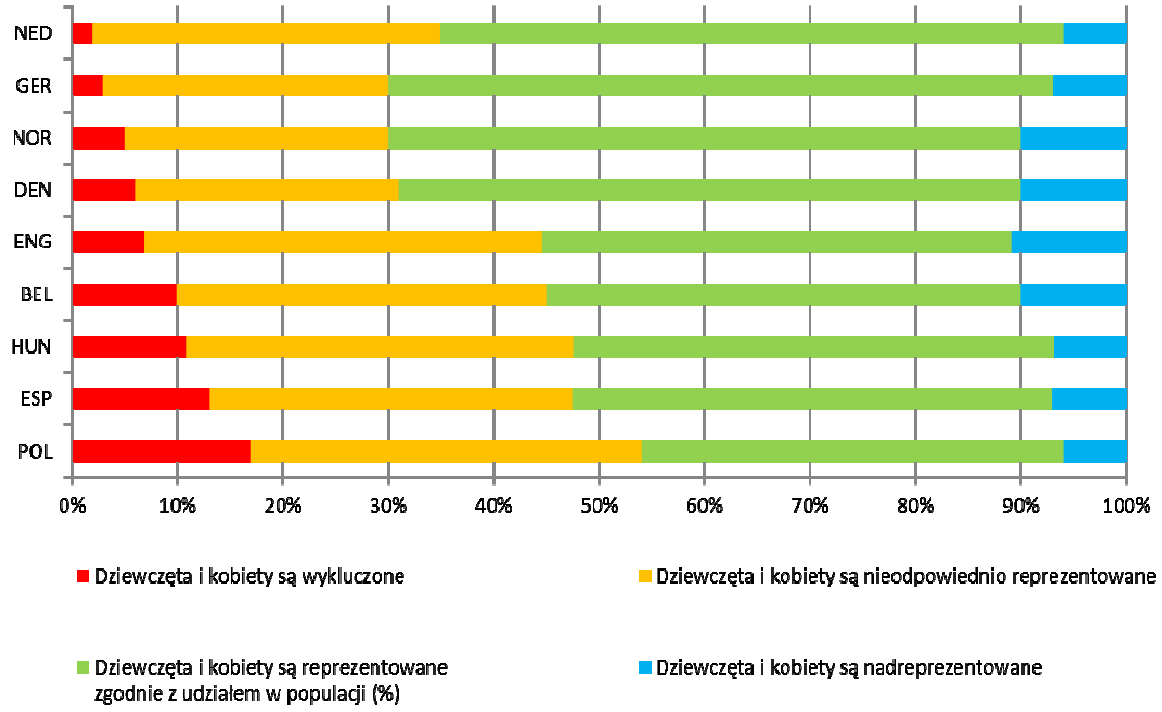

Rys. 9: Integracja strukturalna dziewcząt i kobiet w klubach sportowych w Europie

Jakie inne czynniki wspierają lub utrudniają integrację strukturalną w klubach sportowych?

- Ze wszystkich czynników przeanalizowanych w projekcie SIVSCE, które mogą mieć wpływ na integrację strukturalną, wielkość klubu jawi się jako jedyna zmienna, mająca pozytywny wpływ na wszystkie aspekty określone na Rys. 2 (tj. nastawienie, środki i rzeczywisty udział grup docelowych w klubach).
- Dyscypliny sportu oferowane przez kluby odgrywają istotną rolę w określeniu, które grupy docelowe przynależą do klubu.
- Inne parametry strukturalne lub charakterystyki zarządzania klubami są związane z integracją strukturalną, jednak nie możemy ich ściśle określić jako czynniki ją promujące lub ograniczające.
- Z danych również jasno nie wynika, czy programy polityczne mają pozytywny wpływ na integrację strukturalną poszczególnych grup docelowych.

DLA PRAKTYKÓW

Jakie praktyczne wnioski dla klubów i federacji płyną z tych badań?

Powyżej zaprezentowane dane są wynikiem pierwszych analiz wskaźnika poziomu integracji strukturalnej poszczególnych grup populacji w klubach sportowych w Europie. Konieczna jest dalsza pogłębiona analiza, aby w pełni zrozumieć jak można promować integrację w sporcie i klubach sportowych.

Jednakże, wyniki pokazują istotne aspekty dla klubów. Ponad 50% klubów deklaruje, że już stara się integrować poszczególne grupy docelowe w klubie. W przypadku pozostałych klubów, ważną kwestią strategiczną może być to, czy potrzebują podjąć podobne inicjatywy do pozyskania i zachęcenia nowych członków. Kluby, które obiektywnie chcą zwiększyć liczbę członków, przyciągnąć więcej wolontariuszy czy też lepiej integrować lokalną społeczność, mogą znaleźć szereg wskazówek w powyższych danych. Kluby o analizowanych wskaźnikach na poziomie niższym niż średnia krajowa mogą aktywnie podjąć to wyzwanie.

(1) Jedna piąta klubów nie posiada członków migrantów, co oznacza, że mają ogromny potencjał w pozyskaniu ich.

(2) Podobnie, jedna trzecia klubów zgłosiła, że udział żeńskich członków klubu jest niższy niż 25%. Jednakże, uczestnictwo kobiet w sporcie wzrosło w ciągu minionych dekad, a trend ten wydaje się być kontynuowany.

(3) We wszystkich krajach, osoby niepełnosprawne są wykluczone lub niedostatecznie reprezentowane w 9 na 10 klubów. Jednakże rola sportu paraolimpijskiego wzrasta na całym świecie, a sportowcy niepełnosprawni widoczni są w świetle reflektorów nie tylko podczas igrzysk paraolimpijskich. Osoby z różnymi niepełnosprawnościami coraz częściej szukają szansy odnoszenia korzyści ze sportu.

Dzięki tworzeniu specjalnych ofert aby zachęcić te niedostatecznie reprezentowane i marginalizowane grupy, kluby nie będą przegrywać ofertowo ze swoją konkurencją. Kluby mogą wykorzystać uzyskane dane jako sprawdzone środki, uwzględniając różnice kulturowe i kontekstowe.

Dane te są również dobrym wskaźnikiem dla klubów aby zrozumieć ogólne zmieniające się potrzeby ich członków oraz całego społeczeństwa, a także by skutecznie wychodzić im naprzeciw.

Na przykład, wiele klubów odpowiedziało na wyzwanie zapewnienia dostępu osobom starszym co przyniosło dobre rezultaty. Kolejną szansą wzrostu wydaje się integracja w klubie kolejnych grup docelowych.

PODSTAWOWE FAKTY DOTYCZĄCE KLUBÓW SPORTOWYCH

Badanie nad klubami sportowymi powinno być równocześnie badaniem dla klubów. Z serią opracowań „Podstawowych faktów dotyczących klubów sportowych" partnerzy projektu SIVSCE wychodzą naprzeciw tej sugestii.

Wybrane wyniki badania przedstawione są w niniejszej serii w taki sposób, aby zapewnić odpowiednim osobom w klubach i federacjach sportowych szybki wgląd w dane oraz określenie najistotniejszych obszarów dla sektora sportowego.

W broszurze celowo wykorzystano jasny język i czytelną prezentację. Ograniczano się jedynie do najważniejszych aspektów.

Czytelnicy zainteresowani pełnymi i szczegółowymi danymi mogą znaleźć odpowiednie raporty, publikacje naukowe oraz podstawowe fakty dla innych zagadnień na podanej stronie www ➔ **www.sdu.dk/sivsce**

AUTORZY

Wyniki przedstawione w „Podstawowych faktach dotyczących klubów sportowych" oparte są na wspólnych badaniach przeprowadzonych przez następujących autorów i instytucje:

Adler Zwahlen, Jenny; Albrecht, Julia (Uniwersytet w Bernie, SUI); Breuer, Christoph (German Sport University, GER); Bürgi, Rahel (Lamprecht und Stamm Sozialforschung und Beratung AG, SUI); Claes, Elien (KU Leuven, BEL); Elmose-Østerlund, Karsten (University of Southern Denmark, DEN); Feiler, Svenja (German Sport University, GER); Gerbert, Angela (Lamprecht und Stamm Sozialforschung und Beratung AG,SUI); Gocłowska, Sylwia (Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, PL) Illmer, Daniel (DOSB Leadership Academy, GER); Ibsen, Bjarne (University of Southern Denmark, DEN); Lamprecht, Markus (Lamprecht und Stamm Sozialforschung und Beratung AG, SUI); Llopis-Goig, Ramon (University of Valencia, ESP); Nagel, Siegfried (University of Bern, SUI), Nichols, Geoff (University of Sheffield, ENG); Perényi, Szilvia (University of Physical Education Budapest and University of Debrecen, HUN); Piątkowska, Monika (Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, PL); Scheerder, Jeroen (KU Leuven, BEL); Seippel, Ørnulf (Norwegian School of Sports Sciences, NOR); Steinbach, Dirk (DOSB Leadership Academy, GER); van der Roest, Jan Willem (Mulier Institute, NED); van der Werff, Harold (Mulier Institute, NED).

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union